

Саопштење Правног одељења Московске Патријаршије у вези са ступањем на снагу Закона Украјине од 20.08.24. бр. 3894-IX „О заштити уставног поретка у сфери деловања верских организација“

Поводом ступања на снагу Закона Украјине од 20. августа 2024. бр. 3894-IX „О заштити уставног поретка у сфери деловања верских организација“, Правно одељење Московске Патријаршије извештава да је овај законодавни акт у грубој супротности са нормама и принципима међународног права.

Пре свега, Законом бр. 3894-IX уводи се вансудски поступак за изрицање забране деловања верске организације. Такву забрану су посланици већ применили у оквиру делатности Руске Православне Цркве на територији Украјине (члан 3. закона). Тако је Врховна Рада, без легитимног судског поступка који подразумева транспарентност, прикупљање и испитивање доказа, учешће и надметање страна у суђењу, одлучила да забрани деловање највеће хришћанске конфесије, прогласивши је „идеолошким наставком режима државе агресора, саучесником у ратним злочинима и злочинима против човечности“ (т. 1, чл. 3 закона). Ова норма без преседана, која деградира достојанство милиона верника, нема аналога ни у међународном праву, ни у страном законодавству.

Важно је напоменути да је забрана делатности правног лица екстремна мера интервенције, којој у демократском друштву претходе опомене, новчане и друге административне казне. Све ове мере украјински законодавац је грубо игнорисао, изабравши екстреман облик мешања у живот верских заједница.

Закон бр. 3894-IX је у супротности са чл. 35 Устава Украјине, према којем су верске организације одвојене од државе. Ово уставно начело претпоставља забрану мешања државе у делатност верских удружења, како је наведено у чл. 5 Закона Украјине од 23. априла 1991. бр. 987-IX „О слободи савести и верским организацијама“.

Принцип „немешања“ подразумева, пре свега, аутономију верских организација у питањима утврђивања сопствене хијерархијске структуре и именовања (бирања) органа управљања. Норме међународног права директно и недвосмислено утврђују ово право верских организација. Међутим, ово право је грубо нарушено Законом бр. 3894-IX, који, под претњом ликвидације, приморава УПЦ да промени сопствену хијерархијску структуру по формалним основама „припадности“ Руској Православној Цркви. Штавише, одељак II новог закона уводи срамну процедуру за јавне усмене или писмене изјаве поглавара верских заједница о одрицању од

првобитне јерархијске припадности, које су утврђене у црквеним канонима.

Закон бр. 3894-IX допуњује Законик о управном поступку Украјине нормом према којој се, у случају ликвидације верске организације придружене Руској Православној Цркви, имовина у њеном власништву преноси на државу. Истовремено, чл. 9 Закона Украјине „О закупу државне и општинске имовине“ допуњен је нормом, која обавезује државне органе да превремено раскину уговоре о бесплатном коришћењу или закупу са верским организацијама које имају признак припадности Руској Цркви. Нови закон, фактички, предвиђа национализацију имовине верских организација УПЦ уколико одбију да промене своју хијерархијску припадност.

Одредбе Закона бр. 3894-IX могу се упоредити са Уредбом Савета народних комесара од 05.02.1918. године „О одвајању цркве од државе и школе од цркве“, којом су верска удружења лишена права правних лица, а имовину која им припада проглашава „националном имовином“. Доношењем Уредбе, којом су грубо нарушена права верника, дошло је до крвопролића изазваног принудним затварањем цркава, њиховим препуштањем представницима расколничке групе, које је створила атеистичка држава, и одузимањем црквене имовине. Закон бр. 3894-IX може довести управо до ових последица.

Такође треба напоменути да разлози за ликвидацију верских организација предвиђени овим законом не подлежу критици. Дакле, према чл. 5 закона, верска организација подлеже ликвидацији у случају пропаганде идеологије „руског света“, који је пак новим законом дефинисан као „руска неоколонијална доктрина“, са циљем, између осталог, „ширења канонске територије Руске Православне Цркве ван територије Руске Федерације“. Заправо, законодавац сматра ширење верских уверења основом за ликвидацију верске заједнице.

Спровођење одредаба Закона бр. 3894-IX поверено је државном органу извршне власти који спроводи државну политику у области религија. Ово тело, на основу одредби новог закона, не само да признаје верску организацију као придружену Руској Цркви, већ и координира „односе, везе и комуникације“ верских заједница Украјине са Московском Патријаршијом. Тако је на територији Украјине оживео рудимент совјетске ере – посебан државни орган за верска питања, који је у време безбожнштва и прогона Цркве координирао постављање архијереја на катедре, цензурисао црквене публикације, регулисао живот цркава све до издавања дозвола за звоњаву у црквама. Оживљавање таквог државног органа је доказ деградације украјинског законодавства о слободи савести.

Генерално, стављањем Руске Православне Цркве ван закона, украјинске власти долазе у директан сукоб са целом њеном пуноћом, заборављајући да је немогуће забранити деловање Цркве као вероисповести, јер њен статус одређују, пре свега, Божанска начела, а секундарно – државно законодавство.

Извор: <https://mospat.ru/sr/news/92416/>